HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והלא קרא אחרינא אשכח ודרוש. דהקדישה ואח"כ מת אביו תיהוי אחוזה יד] דאלו"כ דלא רבי לן קרא אלא מת אביו ואח"כ הקדישה ניכתוב קרא אשר לא (א) אחוזתו ומתרבינ הא דר' מאיר דדרש [כו:] יאתה זו שהיא כבר אחוזה: **משדה נמי לי.** ש"מ לכדאמרינן [שם] למדרש הקדישה ואח"כ מת אביו: **יאתה זו.** שבשעת הקדש היתה ראויה להיות שדה אחוזה: **אפי' ישראל נמי.** דהא תניא ברישא פירקין (דף כד.) מקדישין [טו] לפני היובל וכו' [יז] (ואי משום דקתני מתני' אין מקדישין פחות משתי שנים לפני היובל הא אוקימנא (שם) דעלה טובה קמ"ל): **הניחא לשמואל דאמר.** גבי ישראל לא קדשה אלטריך לאשמועי' דגבי כהנים [יח] קדשה: [יט] **אלא לרב.** ליכא למימר הכי דמסיכא מתני' לן [כ] מקראי: **איידי דתנא רישא.** [כא] [יט] ישראל תנא סיפא גבי לוים:

הדרן עלך אין מקדישין

המקדיש שדהו בשעה שאין היובל. בזמן שאין היובל נוהג: **פתח אתה ראשון.** בכמה אתה רוצה לפדותה ומפני ריוח של הקדש שואלין לו תחלה: **שהבעלים נותנין חומש.** ולהכי נקט בשעה שאין היובל נוהג דבזמן [כ] שנוהג אין לריך לשואלו בכמה תפדנה שהרי דמיה קלובין בית כור בני סלע ובשדה אחוזה קא מיירי ובזמן שאין יובל נוהג נפדית בשויה כדתניא בשילהי פירקין [כט.] אין שדה אחוזה נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג: **מפני רעפה.** שהיתה יליאתה מרוכה על השבח: **לא אמר זה באיסור אלא.** הרי היא שלי בביצה [כא] שהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף: **אמר לו.** הגזבר: **הגעתיך.** הרי היא שלך: **גמ' והניא לופין.** את הבעלים לפתוח ראשון: **דמלות גאולה באדון.** בפ"ק דבכורות (דף יג.): **טפי ופריק לה.** מוסיף ופודה [כב] יותר משאר אדם: **מלות גאולה באדון.** דכתיב [ו] ואם לא יגאל ונמכר בערכך אלמא מלות גאולה קודמת למכירה: **והא קי"ל שוה כסף לכסף.** דאמרי' בבבא קמא (ו.) [יג:] [יח] לרבות שוה כסף אפי' סודין: **הך פסמא.** דקתני מפסיד איסר ולא קתני נמלא מפסיד בילה רבנן היא ולא רבי יוסי: **מתני' ממשכנין מנכסיו עשר סלעים.** נמלא ביד גזבר עשרים וכן [כג] שלשים יתן שלשים הרי חמשים: **אמר אחד הרי היא שלי בל"א.** לאחר שאמרו בעלים בעשרים: הבעלים

המקדיש שדהו בשעה שאין היובל נוהג. פירוש בזמן שאין היובל נוהג אלא הוא נפדה בשויו ויש בו ריוח להקדש לפתוח תחלה הבעלים מפני החומש אבל בזמן שהיובל נוהג הוא נפדה לפי זרעו בני סלעים בית זרע חומר שעורים ובשדה אחוזה מיירי ובזמן הבית מיירי דאיכא רווחא להקדש דאי שלא בזמן הבית מחללו אם ירצה אפי' לכתחלה על שוה פרוטה לפי שאין בו ריוח להקדש דלאיבוד אזיל כדאיתא לקמן בסוף פירקין (דף כט.) הכוא דאחריס לנכסיה אתא לקמייה דרב יהודה א"ל שקול ד' זוזי אחיל עלייהו ושדינהו בנהרא ולישתרי לך וא"ת היאך נמצא בזמן שאין היובל בזמן הבית י"ל בזמן שגלו ישראל דבעינן כל יושביה עליה: **אמר** ר' יוסי בו'. תימה איך היה זה המעשה בימי ר' יוסי והלא ר' יוסי לא היה בזמן הבית ואם כן לא הולרך לפתוח תחילה בבעלים וי"ל דפליג על פי הקבלה ע"פ שאירע בזמן הבית א"נ אפי' אלא בזמן הבית גאולה בבעלים תחילה כדכתיב (ויקרא כז) אם לא יגאל ונמכר: **מאי** אומרין בופין. וא"ת מ"ש דלריך כפיה הכא טפי מכל הני דתנן בסוף פ"ק דבכורות (דף יג.) מלות פדייה קודמת למלות עריפה מלות יעידה קודמת למלות פדייה מלות ייבום קודמת למלות חליצה מלות גאולה באדון [כד] קודמת (למלות) לכל אדם ומפיק כולהו מקראי התם ולא אשכחן כפייה כי אם בזה וי"ל דשאני הכא דיכול לבא לידי תקלה אם יהנו העולם ממנה:

רבי יוסי סבר בבביצה נמי פרקינן. ובפ' האזהב (ב"מ דף נג:) איכא פלוגתא איכא מ"ד בו ובחומשו ואיכא מאן דאמר בו אע"ג שאין בחומשו ונראה דבבביצה היינו שוה פרוטה: למימרא

המקדיש שדהו בשעה שאין היובל נוהג אומר לו פתח אתה ראשון שהבעלים נותנין חומש וכל אדם אין נותנין חומש: מעשה באחד שהקדיש שדהו מפני רעתה אמרו לו פתח אתה ראשון אמר הרי היא שלי באיסר אמר רבי יוסי לא אמר זה באיסר אלא בביצה שהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף [ז] אמר לו הגעתיך נמצא מפסיד איסר ושדהו לפניו: **גמ'** המקדיש שדהו בשעה כו': אומרין והתניא [ח] כופין מאי [ב] אומרין נמי כופין ואיבעית אימא מעיקרא אומרין אי צאית צאית ואי לא כופין: שהבעלים נותנין חומש וכו': מאי אריא שהבעלים נותנין חומש תיפוק ליה דאיידי דחביבה עליה טפי ופריק לה ועוד מצות גאולה באדון חדא ועוד קאמר חדא דאיידי דחביבה [ט] עליה טפי ופריק לה ועוד [י] מצות גאולה באדון היא ועוד שהבעלים נותנין חומש כו': מעשה באחד שהקדיש שדהו וכו': לימא בהא קמיפלגי דר"י סבר שוה כסף בכסף ורבנן סברי שוה כסף אינו בכסף והא קי"ל [יא] דשוה כסף בכסף [יב] דכולי עלמא שוה כסף בכסף והכא בפודין [יג] בדבר שאין בחומשו שוה פרוטה קמיפלגי ת"ק סבר איסר דאיכא בחומשו שוה פרוטה פרקינן ורבי יוסי [יד] בביצה נמי פרקינן: [יז] אמר לו הגעתיך נמצא מפסיד איסר ושדהו לפניו: סתמא כרבנן: **מתני'** [יה] אמר אחד הרי היא שלי בעשר סלעים ואחד אומר בעשרים ואחד אומר בשלשים ואחד אומר בארבעים ואחד אומר בחמשים חזר בו של חמשים ממשכנין מנכסיו [יח] עד עשר חזר בו של ארבעים ממשכנין מנכסיו עד עשר חזר בו של שלשים ממשכנין מנכסיו עד עשר חזר בו של עשרים ממשכנין מנכסיו עד עשר חזר בו של עשר מוכרין [יט] אותו בשוויו ונפרעין משל עשר את המותר [כ] הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם אומרים בעשרים [יג] הבעלים [כא] קודמין מפני שהם מוסיפין חומש אמר אחד הרי היא שלי בעשרים ואחת הבעלים

מסורת הש"ס

א) לעיל כד., ב) [תוס' פ"ד ה"ט], ג) [בכורות יג.], ד) [קדושין ז: ת. טז.], ה) [ב"מ נג:], ו) [שם], ז) [ויקרא כז], ח) [שמות כא],

מוסף רש"י

קרא אשכח ודרשי. לרבויי מיהו אף הקדישה ואח"כ מת אביו, דא"כ דלא מרבי אלא מת אביו ואחר כך הקדישה, לכתוב קרא אשר לא אחוזתו, ולא לכתוב משדה (גיטין מח). הדרן עלך אין מקדישין מצות גאולה באדון היא. המתפיס בהמה לנדבת הבית, מצות פדייתה באדון קודם לכל אדם (בכורות יג). הבעלים אומרים בעשרים. גבי מקדיש ופודה הקדשו תנן לה (ב"מ נג:). שהם מוסיפין חומש. ועשרים שלהן הוו כ"ה, דאילו אחר כל אדם לא יוסיף חומש (שם).

רבינו גרשום

והכא קרא. יתירא: **אשכח ודרוש.** דיצאת זו שראויה להיות שדה אחוזה ולא משום טעמא דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי: **קמ"ל דכהנים ולוים גואלים לעולם.** אפי' בשנת היובל: אמר לך רב ולטעמיך כיון דבשנת יובל עצמה מקדיש ש"מ [כ"ש] בין לפני יובל ובין לאחר היובל ולמה לי למיתנייה **אלא איידי דתנא רישא.** דמתניתין אין מקדישין לפני היובל ולא גואלין אחר היובל פחות משנה **תנא נמי סיפא** בין לפני יובל וכו' **ואיידי דתנא אין מקדישין [ולא גואלין תנא נמי סיפא** מקדישין] **וגואלין.** ולעולם מקדישין לא אצטריך למתני אלא גואלין איצטריך כדאמר ואיידי דתני גואלין לעולם תנא מקדישין לעולם:

הדרן עלך אין מקדישין:

אומרים לו. להמקדיש בשעה שמכרזין אותה לפדותה [אומר לו לבעלים] **פתח אתה ראשון** בכמה אתה רוצה לפדותה לפי שאם לא ימצא מי שירצה לפדותה ביוקר מן הבעלים מוטב שיפדוה הבעלים משום ריוח הקדש **לפי שהבעלים מוסיפין חומש** על פדיונו: **מפני רעתה.** או מפני שהיה המס שלה מרובה או לפי שהיציאה היתה יתירה על השבח: **ואמרו לו פתח אתה ראשון ואמר הרי היא שלי באיסר.** שלא היה מחשבה ביותר מפני רעתה: **אמר רבי יוסי** לא כן היה המעשה. כלומר שלא אמר הרי היא שלי באיסר אלא הרי היא שלי בביצה. ומכאן אתה למד שהקדש אינו כמעשר שני שאינו פודה אלא בכסף אלא דהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף: [**אמרו לו**] **הגעתיך.** תהא שלך ותן האיסר: **נמצא מפסיד את האיסר.** שנתנו להקדש: **ושדהו לפניו.** היא שלו עם רעתה ויש לו ב' הפסדות אחד שחזרה לו שדהו ואחד שהפסיד האיסר: **גמ'**: **והתניא כופין.** משום (דהוא הקדיש) [ריוח הקדש] כדי שיוסיף חומש: **דאיידי דחביבא ליה טפי ופריק.** כלומר לפי שהוא מכיר אותה יותר מאחר כמה היא עושה יוסיף בפדיונה יותר ממי שאינו מכירה: **ועוד מצות גאולה באדון.** כתתנן בפרק קמא דבכורות מצות גאולה באדון קודם לכל אדם: **חדא ועוד קאמר בו'.** והא קי"ל בכל דוכתא שוה כסף לכסף חוץ ממעשר שני: **בביצה נמי פרקינן.** אע"ג דאין בחומשה שוה פרוטה: **סתמא כרבנן** דהיינו ת"ק [דר"י] דאמר הרי היא שלי באיסר ושמעינן מינה שאין פודין בדבר שאין בחומשו שוה פרוטה]: **מתני'**: **ואחד אומר בחמשים.** כשומא של תורה [דכתיב] בחמשים שקל כסף: **חזר בו של חמשים.** שנתחרט בו: **ממשכנין מנכסיו עד עשר.** כלומר שממשכנין אותו תוספת שהוסיף יותר מאחרים דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט וכן כולם ממשכנין אותן כשחזרו בהן כשיעור כל אחד מה שהוסיף על חברו: **חזר בו של עשר מוכרין אותה בשוויה.** ואם לא יכלו למוכרה [בעשר] נפרעין משל עשר את המותר עד שיהא להקדש בה עשר סלעים הואיל וזה שמאה בעשר סלעים:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והכא קרא וכו' אשר לא שדה אחוזתו ומתרבינ: (ב) ד"ה אלא לרב וכו' מיהו לן דלא מקדשין כיון דלא ילפינן מקרא: (ג) ד"ה איידי וכו' ריש גבי ישראל:

שינויי נוסחאות

(א) אשכח ודרוש לכתוב (שם"מ), (ב) תניא שדה ממקח (שם"מ), (ג) תניא אחוזתו נמתקח (שם"מ), (ד) לאפוקי מישראל דלא (שם"מ), (ה) תנא נמי סיפא כין לפני היובל בין לאחר היובל (שם"מ), (ו) היובל. ס"א נוהג: אומרים לו (שם"מ), (ז) אמרו לו הגעתך (שם"מ), (ח) דתניא ליה טפי ופריק (שם"מ), (ט) אמרו לו הגעתך (שם"מ), (י) מנכסיו עשר [ותניא עד נמתקח וכן לקמן] (שם"מ), (יא) מוכרין אותה בשוויה (שם"מ), (יב) בעשרים. ס"א בעשרים ואחד (שם"מ), (יג) דא"כ ל"ק. ובפ"ל דא"כ, (יד) מקדישין בין לפני (שם"מ), (טו) ל"ק מ"ז, (יז) כסיים ולוים קדשה (שם"מ), (יח) גי' ל"ק אלא לרב מאי אירייא וכו' ואי משום דקתני מתני' אין מקדישין פחות משתי שנים לפני היובל ואשמועינן דכהנים מקדישין ליכא למימר הכי דמסיכא מתני' לן כיון דלא ילפינן מקראי דהא אוקימנא דעצה טובה קמ"ל כל"ל, (יט) ריש גבי ישראל תנא סיפא גבי כהנים ולוים (שם"מ), (כ) דזמן שהיובל נוהג אין (שם"מ), (כא) בביצה ואפ"ה אמר לו גזבר הרי (לך) [היא] שלך שהקדש (שם"מ), (כב) ופוריה (שם"מ), (כג) ובן, יעני"ן, (כד) הוא קודם לכל אדם (שם"מ),

שיטה מקובצת

תוס' ד"ה אמר ר' יוסי נ"ב וכתב הרא"ש ז"ל וז"ל א"ר יוסי לא אמר זה אלא בבביצה, משמע דקאמר דהכי הוה עובדא, ובתוספתא (פ"ד ה"ח) תניא א"ר יוסי אפילו לא אמר זה אלא בבביצה דהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף ע"כ:

עין משפט נר מצוה

א א ב ג מיי' פ"ה מהל' ערכין הלכה א:
ב ד מיי' שם פ"ז הלכה ח:
ג ה מיי' פ"א מהלכות ערכין הלכה ג:
ד ו מיי' שם הלכה ה: